

Téma: CÍRKEV

- 1) ÚVOD
- 2) ZÁKLADNÍ ČLENĚNÍ CÍRKVÍ
- 3) DĚJINY KŘESŤANSTVÍ NA RUSI
- 4) --- Křesťanství na Ukrajině v datech
- 5) --- Křesťanství v Rusku v číslech
- 6) PRAVOSLANÁ CÍRKEV V ČESKÝCH ZEMÍCH A NA SLOVENSKU
- 7) ZÁKLADY PRAVOSLAVNÉ VÍRY A SVÁTOSTI
- 8) --- Ukrajinská pravoslavná církev
- 9) --- Ukrajinská řecko-katolická církev
- 10) IKONY A JEJICH SYMBOLIKA
- 11) RUSKÝ IKONOSTAS
- 12) ÚLOHA HUDBY PŘI PRAVOSLAVNÉ BOHOSLUŽBĚ

*****

ad 1) – založení církve o Letnicích v den Padesátnice

ad 2) – katolická, starokatolická, anglikánská, protestantská, pravoslavná, východní monofyzitské církve, nestoriánské církve

ad 3) – 9. st. Vikingové (Varjagové), obsazení Kyjeva, Askold; první polit. formy na Rusi – městská oblast, varjažské knížectví, (914) velkoknížectví Kyjevské
– dějiny církve: období kyjevské (do 1239), moskevské (do konce 17.st.), petrohradské
– letopisectví za Jaroslava Moudrého (Pověst dávných časů)
– první zmínky z 6. st., podrobněji až v 10. st. (spisy Saxo Gramatica, Pověst dávných časů)
– vlivy iránské, keltské (polyteismus)
– kult předků, uctívání posvátných míst, později svatyně
– pokřtění Rusi: první pokusy - konstant. patriarcha Fótios (obd. tzv. byzantského humanismu, 9.-11. st.; pokřtění Askold, Dir, Olga), potom Vladimír I. (volba dle mezinárodních politických okolností), nechal postavit tzv. Desátkový chrám v Kyjevě
– Ilarion: Slovo o zákoně a milosti
– hereze málo četná
– dvojvíra
– mnišství (chudoba, celibát, půst, tělesná práce, modlitba)
– úloha státu: materiálně podporovat a chránit církve – státní náboženství
– úloha církve – předcházet bratrovražedným válkám, usilovat o mír a tvořit jednotící tmel východosl. kmenů
– na Rusi spolupráce církve a státu s drobnou převahou církve
– ruská církev závislá na Konstantinopoli
– hlava r. církve, kyjevský metropolita, dosazován konstant.patriarchou (ten měl v rukách hlavní kontrolu nad círk. administr. v Rusku)
– kyj. kníže nebyl králem, neměl absol. moc nad svými příbuznými, okolními knížaty
– jednota Kyj. Rusi zaručována spíše osobou metropolity než kyj. knížetem
– metropolita byl ale cizinec, někdy ani neuměl slovanskou řeč
– konec Kyj. Rusi – 1237 tatarský vpád (nadvláda Tatarů až do r. 1380), defin. vymanění ale až za Ivana III. (1462-1505)

ad 4) 1051 / 1054 / 1443 / 1581 / 1596 / 1633 / 1787 / 1905 / 90. léta

ad 5) 40% věřících, 5.000 prav. chrámů, 2.000.000 protestantů, 19.000.000 islamistů, buddhismus

ad 6) 1347 klášter na Slovanech (bohoslužba východním obřadem); biskup Gorazd

Historie a přehled církve (u nás)

do 1054	katolická církev a mnišské řády
1054	rozdělení katol. a pravoslavné (kvůli drobnému sporu: od koho pochází Duch svatý)
15. st.	husité (přijímání podobojí), Jednota bratrská
16. st.	reformace (M. Luther – spasení není ze skutků, ale z milosti Boží), 1530 Církev evangelická luteránská; 1566 Církev evangelická kalvínská
1545-1563	Tridentský koncil (snaha sjednotit katolíky a evangelíky)
1620	u nás pokatolictvování obyvatel
1781	toleranční patent (svoboda vyznání i pro evangelíky a Židy)
1861	protestantský patent (rovnoprávnost evangelické a katolické církve)
konec 19.st.	Církev bratrská
1918	Církev československá (dnes s přídavkem husitská), Českobratrská církev evangelická (sjednocení luterské a kalvínské)
1924	vznik pravoslavné církve v Brně

ad 7)

Základy pravoslavné víry

1. SVATÁ TRADICE

je každodenní život Božího lidu. Představuje souhrn zkušeností v církvi, jak byl předáván a došel až k nám od Ježíše Krista a Jeho apoštolů. Svatá tradice je vlastní život církve inspirovaný a vedený svatým Duchem, je souhrnem všeho potřebného pro život a spásu Božího lidu.

2. SVATÉ PÍSMO

je nejpřednější dílo svaté tradice. Věříme, že svaté Písmo je slovo Boží, bylo sepsáno lidmi vedenými a inspirovanými svatým Duchem, je zjevením samotného Boha.

3. SPISY SVATÝCH OTCŮ

Mezi spisy považované za prameny naší víry patří především díla svatých Otců, která vysvětlují základní učení církve a brání pravou víru.

4. MODLITBA A LITURGICKÁ BOHOSLUŽBA

Jsme zváni k uskutečňování osobního modlitebního pravidla, které je nerozlučně spjata s veřejnými bohoslužbami církve. Nejdůležitější z nich je svatá liturgie. Představuje společné dílo Božího lidu a setkání se samotným Bohem.

5. ŽIVOTY SVATÝCH

Jsou svědectvím o Boží pravdě. Slouží nám jako vzory, podle nichž můžeme žít opravdový křesťanský život. Pravoslavná církev uctívá přesvatou Bohorodičku nade všechno, nejen nad všechny lidi, ale i nad anděly. Nazývá ji nad cherubíny ctěnější a nad serafíny bez přirovnání slavnější.

6. VYZNÁNÍ VÍRY

Úplné vyznání pravoslavné víry je obsaženo v tzv. nicejsko-cařihradském vyznání či symbolu víry, který sestavili svatí Otcové na 1. a 2. ekumenickém směnu v Nicei roku 325 a v Cařihradu roku 381. Zpíváme nebo čteme je při každé liturgii. Pravoslavní křesťané takto vyznávají svoji víru nepřetržitě od 4. století.

ad 8) --- největší: církev moskevského patriarchátu

--- ukrajinská pravoslavná církev kyjevského patriarchátu

--- ukrajinská autokefální pravoslavná církev

ad 9) (* 1596, velká obnova po 1989) 5, 5 mil. věřících

ad 10) - zobrazení Krista (Pantokrátor, ukřižování, Deesis, Starého dnů, Sofia)

- Bohorodička s Kristem

ad 11) přehrada mezi chrám. lodí o oltářní části

troje dveře – carská brána, severní a jižní dveře

řady ikon – Deesis, chrámová, svátková, prorocká, praotcovská

(ve středu ikonostasu v třetí řadě je ikona Poslední večeře Páně, ve čtvrté řadě ve středu je ikona Panny Marie s Dítětem a po obou stranách jsou starozákonní proroci, v páté řadě jsou ikony zmrtvýchvstání a novozákonních světců, na samém vrcholu ikonostasu je umístěn kříž a tabulky Desatera)

ad 12) při bohoslužbě se zpívá, nepoužívají se hudební nástroje, použití starocírkevního jazyka, který je hymnický

Velká knížata kyjevská		
1. Rjurik	862-879	(ale vládl v Novgorodě; 862 příchod Varjagů)
2. Oleg	879-912	(jako 1. vládl v Kyjevě)
3. Igor	912-945	
4. Svjatoslav	945-972	
5. Jaropolk	972-980	
6. Vladimír	980-1015	(988 christianizace)
7. Jaroslav Moudrý	1015-1054	(kulturní rozkvět za ja. Moudrého; 1054 – trvalý rozkol mezi východní a západní církví)
8. Izjaslav	1054-1078	
9. Vsevolod	1078-1093	
10. Svatoslav Izjaslavič	1093-1112	
11. Vladimír Monomach	1013-1125	(po jeho smrti postupný rozpad Kyj. Rusi na samost. knížectví)
12. Mstislav I. Veliký	1125-1132	
13. Jaropolk	1132-1139	
14. Vsevolod II.	1139-1146	
15. Izjaslav II.	1146-1149	(1147 první zpráva o Moskvě)
16. Jurij I. Dolgorukij	1149-1150	

Přehled kyjevských metropolitů		
1. Theofylaktos	po 989	
2. Jan I.	cca 1020	
3. Theopempt	cca 1039	
4. Ilarion	1051-?	(Rus, ostatní Řekové)
5. Efrém	cca 1055	
6. Jiří	1065-1073	
7. Jan II.	1077-1089	
8. Jan III.	1090-1091	
9. Mikuláš	1096-?	
10. Nikeforos I.	1104-1121	
11. Nikita	1122-1126	
12. Michael	1131-1145	
13. Kliment Smoljatič	1147-1154	(Rus, ostatní Řekové)
14. Konstantin I.	1156-1158	
15. Theodor	1161-1162	
16. Jan IV.	1164-1166	
17. Konstantin II.	1167-?	
18. Nikeforos II.	1182-1197	
19. Gabriel	1197-1198	
20. Dionýsos	cca 1201	
21. Matouš	?-1220	
22. Kyrill	1224-1233	
23. Josef	1237-?	

Modlitba „Otče náš“, Matoušovo evangelium, 6-9-13		
CZ	RJ	UJ
Otče náš, jenž jsi na nebesích, posvěť se jméno tvé. Přijď království tvé. buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi. chléb náš vezdejší dej nám dnes. A odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům. A neuveď nás v pokušení, ale zbav nás od zlého. Amen.	Отец наш Небесный пусть прославится Твое имя Пусть наступит Твое Царство и исполнится Твоя воля как на небе, так и на земле Дай нам сегодня наш насущный хлеб Прости нам наши долги как и мы прощаем нашим должникам Не введи нас в искушение но сохрани нас от зла Аминь	Отче наш, що єси на небесах Нехай святиться Ім'я Твоє, нехай прийде Царство Твоє нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі Хліба нашого насущного дай нам сьогодні І прости нам довги наші як і ми прощаємо винуватцям нашим І не введи нас у випробування але визволи нас від лукавого Аміль.

Desatero (Exodus 20,1-17)

20,1 Bůh vyhlásil všechna tato přikázání:

20,2 "Já jsem Hospodin, tvůj Bůh; já jsem tě vyvedl z egyptské země, z domu otroctví.

20,3 Nebudeš mít jiného boha mimo mne.

20,4 Nezbrazíš si Boha zpodoběním něčeho, co je nahoře na nebi, dole na zemi nebo ve vodách pod zemí.

20,5 Nebudeš se ničemu takovému klanět ani tomu sloužit. Já jsem Hospodin, tvůj Bůh, Bůh žárlivě milující. Stíhám vinu otců na synech do třetího i čtvrtého pokolení těch, kteří mě nenávidí,

20,6 ale prokazují milosrdenství tisícům pokolení těch, kteří mě milují a má přikázání zachovávají.

20,7 Nezneužiješ jména Hospodina, svého Boha. Hospodin nenechá bez trestu toho, kdo by jeho jména zneužíval.

20,8 Pamatuj na den odpočinku, že ti má být svatý.

20,9 Šest dní budeš pracovat a dělat všechnu svou práci.

20,10 Ale sedmý den je den odpočinku Hospodina, tvého Boha. Nebudeš dělat žádnou práci ani ty ani tvůj syn a tvá dcera ani tvůj otrok a tvá otrokyně ani tvé dobytce ani tvůj host, který žije v tvých branách.

20,11 V šesti dnech učinil Hospodin nebe i zemi, moře a všechno, co je v nich, a sedmého dne odpočinul. Proto požehnal Hospodin den odpočinku a oddělil jej jako svatý.

20,12 Cti svého otce i matku, abys byl dlouho živ na zemi, kterou ti dává Hospodin, tvůj Bůh.

20,13 Nezapomeneš.

20,14 Nesesmilníš.

20,15 Nepokradeš.

20,16 Nevydáš proti svému bližnímu křivé svědectví.

20,17 Nebudeš dychtit po domě svého bližního. Nebudeš dychtit po ženě svého bližního ani po jeho otroku ani po jeho otrokyni ani po jeho býku ani po jeho oslu, vůbec po ničem, co patří tvému bližnímu."

Evangelium v kostce

1 Bůh tě miluje a nabízí ti dokonalý plán pro tvůj život.

Jan 3,16

CZ – Neboť Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.

RU – Ведь Бог так полюбил этот мир, что отдал своего единственного Сына, чтобы каждый верующий в Него не погиб, но имел вечную жизнь.

UA – Так бо Бог полюбив світ, що дав Сина Свого Однородженого, щоб кожен, хто вірює в Нього, не згинув, але мав життя вічне.

2 Člověk je hříšný a oddělený od Boha, proto nemůže poznat a prožívat Boží lásku a Boží plán pro svůj život.

Římanům 3,23

CZ – Všichni zhřešili a jsou daleko od Boží slávy

RU – Все согрешили и лишены славы Божией

UA – Бо всі згрішили й позбавлені Божої слави.

3 Ježíš Kristus je jediným, Božím řešením problému lidského hříchu. V něm může člověk poznat a prožívat boží lásku a Boží plán pro svůj život.

1. Korintským 15,3-6

CZ – Kristus zemřel za naše hříchy podle Písem a byl pohřben; byl vzkříšen třetího dne podle Písem, ukázal se Petrovi, potom Dvanácti. Poté se ukázal více než pěti stům bratřím najednou;

RU – Христос умер за грехи наши, по Писанию, Он погребен был, Он воскрес в третий день, по Писанию, Он явился Кифе, потом Двенадцати, потом явился более нежели пятистам братий в одно время.

UA – Христос був умер ради наших гріхів за Писанням, і що Він був похований, і що третього дня Він воскрес за Писанням, і що явився Він Кифі, потім Двадцятьом. А потім явився наразі більше як п'ятистам братам.

4 Ježíše Krista člověk osobně přijímá jako Spasitele a Pána. Potom může poznat a prožívat Boží lásku a Boží plán pro svůj život.

Zjevení 3, 20

CZ – Hle, stojím přede dveřmi a tluču; zaslechne-li kdo můj hlas a otevře mi, vejdu k němu a budu s ním večeřet a on se mnou.

RU – Се, стою у двери и стучу: если кто услышит голос Мой и отворит дверь, войду к нему и буду вечерять с ним, и он со Мною.

UA – Ось Я стою під дверима та стукаю: коли хто почує Мій голос і двері відчинить, Я до нього ввійду, і буду вечеряти з ним, а він зі Мною.

<http://www.bibleserver.com>
<http://timdvadva.net>
<http://www.vira.cz>
<http://www.biblenet.cz/bible>
<http://www.pravoslavbrno.cz>
<http://www.biblist.zde.cz>
<http://www.sbmka.signal.cz>
http://www.cuni.cz/ETF-67-version1-PT_liturgicky_slovnicek.pdf
<http://www.ukrlc.org/bible/index.htm>
http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F.%D0%A0%D0%B5%D0%BB%D1%96%D0%B3%D1%96%D1%8F_%D0%B2_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96

Slovníček náboženských termínů – spojte sloupce

1 Patriarchát	A - kněžiště; chrámový prostor vyhrazený kněžím, např. kolem hlavního oltáře
2 Prosfora	B - biskup nebo představený církevní oblasti, církve
3 Liturgie	C - široká vrchní stuha, kterou nosí biskup
4 Igumen	D - dvoudílný cestovní oltář
5 Presbyter	E - místo, na němž se v náboženství přináší dar jako oběť, obvykle bohu či božstvu.
6 Metropolita	F - křesťanský bohoslužebný řád, bohoslužba, společná bohoslužba církve (řec. konání všeho lidu“)
7 Eparchie, discéze	G - náboženský úkon spočívající v „odevzdání“ cenných předmětů; v křesťanství má klíčový význam smrt Ježíše Krista
8 Omofor	H - úřad a hodnost patriarchy, území jím spravované
9 Presbyterium	I - v protestantských církvích představený, člen rady starších, volený představitel
10 Diptych	J - představený pravoslavného kláštera
11 Oběť	K - sedm svátostí (1. křest; 2. pomazání myrhou - udělení Daru Ducha Svatého; 3. svaté přijímání; 4. svatá zpověď a odpuštění hříchů; 5. sňatek; 6. kněžské svěcení; 7. pomazání nemocných na uzdravení)
12 Ritus	L - území spravované biskupem, biskupství
13 Spasení	M - mírná (malá), střední (tzv. „pásová“, neboť se hluboko ohýbáme v pase a prsty pravé ruky se dotkneme země) a hluboká (tzv. „zemní“, neboť při ní klekneme, dotkneme se čelem země a opět vstaneme; jsou výrazem pokání
14 Oltář	N - dary chleba a vína při přijímání (v pravoslaví chléb z pšeničného kvašeného těsta)
15 Eucharistie	O - v křesťanském učení je jeho dárcem Bůh, jde o dar Boží milosti, který se projevuje věčným životem a společenstvím s Bohem
16 Svaté tajiny	P - svaté přijímání, Večeře Páně, svátost oltářní, lámání chleba
17 Poklony	R - celek zvyklostí, liturgických předpisů, právních nařízení apod.